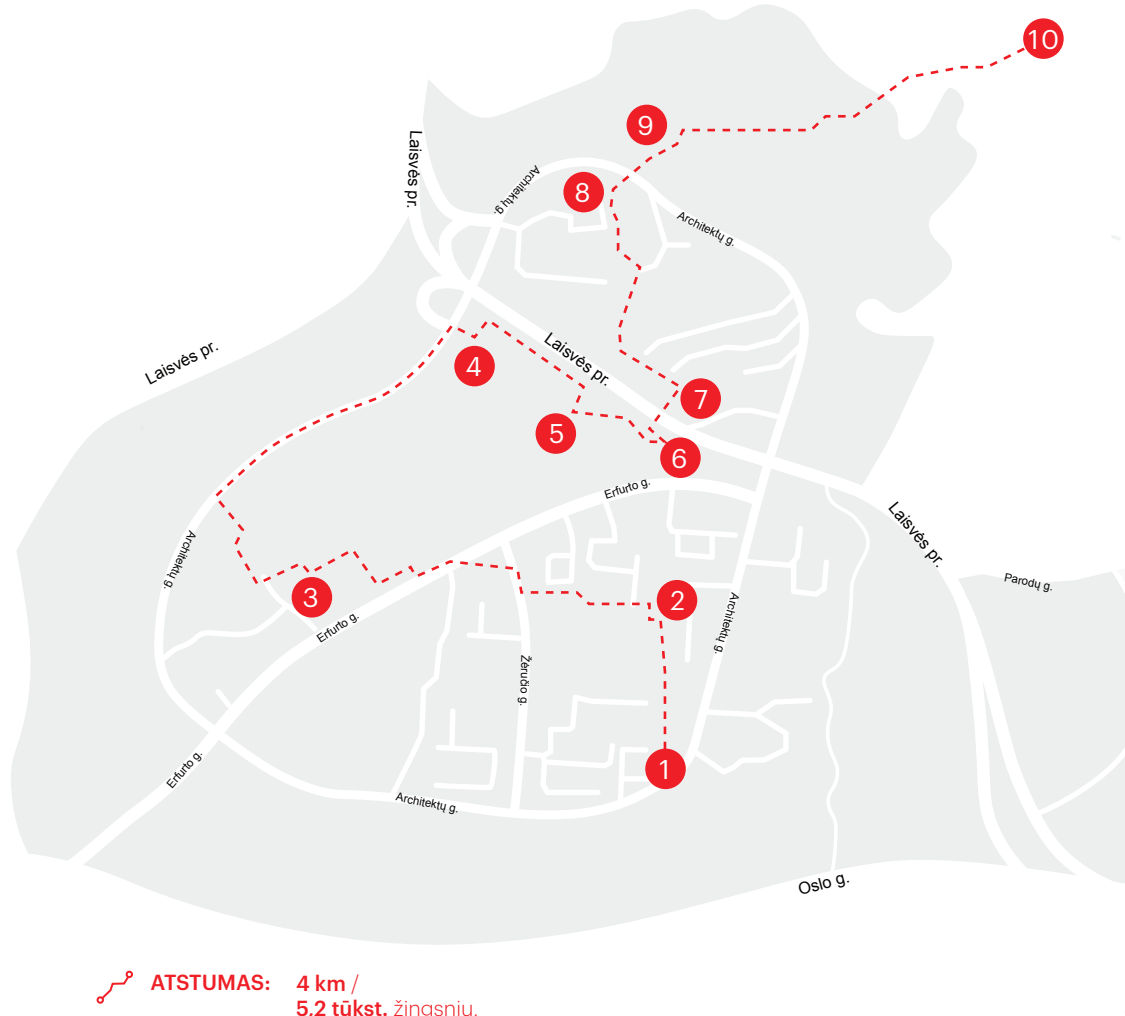

Lazdynai

Lazdynai – tai lūžio momentą žymintis gyvenamasis rajonas. Iki tol tik šalia senojo miesto branduolio augusi sostinė sulig Lazdynais ėmė keltis į gerokai atokesnę aukštutinę Neries terasą. Palei Laisvės (tuometį Kosmonautų) prospektą vienas po kito ėmė kilti nauji gyvenamieji masyvai. Bėgant laikui jie buvo statomi vis panašesni vienas į kitą, tačiau Lazdynai liko savitišku etalonu, kuriame pavyko įgyvendinti gražiausias to meto vizijas. Čia buvo daug pirmų kartų: pirmą kartą didelis miegamasis rajonas statytas taip toli nuo miesto centro, pirmą kartą išbandytos visiškai naujos blokinių namų konfigūracijos, pirmą kartą mikrorajonus sujungė bendra žiedinė gatvė. Architektai Vytautas Edmundas Čekanauskas ir Vytautas Brėdikis su komanda rajono projektavimo ėmėsi 1962 m. Remiantis kai kurių vakarietišų miestų pavyzdžiu, sudaryta keturių mikrorajonų (I, II, III ir IV) sistema su visus juos jungiančia 3,5 km ilgio Architektų gatve (kuri tiek savo forma, tiek ilgiu panaši į senojo Vilniaus

gynybinę sieną). Tai buvo visiškai kitoks projektas nei kiek anksčiau statytų Žirmūnų, kurie suformuoti iš trijų atskirtų vienas nuo kito mikrorajonų. Lazdynams vieta parinkta tokia, kad gyventojai pirmiausia galėtų patogiai pasiekti besiplečiančią Žemųjų Panerių pramoninę zoną, kurioje buvo sutelkta daug darbo vietų. 1968 m. buvusio Leszczyniak (lenk. „lazdynai“) kaimo vietoje ėmė šmėsčioti kranų strėlės, o jau 1969 m. buvo apgyvendinti pirmieji trys namai. 1974 m. už progresyvius sprendimus Lazdynų kūrėjų komanda buvo apdovanota prestižine Lenino premija, rajonas kaipmat išgarsėjo visoje SSRS, į jį net plūdo turistai. Šiandien Lazdynai jau gerokai primiršti ir nelaikomi prestižiniais, tačiau daugelis rajono senbuviai nė už ką neišsikeltų gyventi į kitą Vilniaus vietą. Ir tai – ne tik asmeniniai sentimentai. Rajonas buvo ir yra gerai vertinamas profesionalų bei yra saugomas kaip urbanistikos paminklas.

 ATSTUMAS: 4 km / 5,2 tūkst. žingsnių.

1 „Erfurtas“

Architektų g. 19
54.673631, 25.213575

Praeityje vienas pagrindinių rajono traukos taškų buvo restoranas „Erfurtas“, veikęs prekybos centro antrajame aukšte. Kodėl jo pavadinimas toks keistas? 1972 m. buvo pasirašyta Vilniaus ir Vokietijos Demokratinės Respublikos miesto Erfurto susigiminiavimo sutartis, todėl bičiulystės proga tais pačiais metais atidarytas šio pavadinimo prekybos ir paslaugų centras, kuriame, be kita ko, duris atvėrė ir 150 vietų restoranas. Nors ir buvo labai toli nuo miesto širdies, šis restoranas garsėjo kaip vienas geriausių visame Vilniuje: ne tik pasižymėjo išskirtiniu interjeru, bet ir gera vakarine programa su vienu pirmųjų varjetė bei švelniu striptizu. „Erfurte“ koncertavo Viktoras Malinauskas, Janina Miščiukaitė, Ala Pugačiova, Laima Vaikulė,

Borisas Moisejevas ir kiti žinomi to meto atlikėjai. Patekti į tokį gerą restoraną nebuvo lengva – vietas reikėdavo rezervuoti prieš dvi savaites ir atvežti administratoriui tam tikrą avansą arba, kaip galima numanyti, įdėti ką nors „į kišenę“. Dieną, kai suaugusiųjų sukeltas bruzdesys nurimdavo, pietauti į „Erfurtą“ ateidavo moksleiviai. Dabar iškabos su senuoju pavadinimu neišvysime, tačiau bet kuris lazdynietis, paklaustas, kur yra „Erfurtas“, tiksliai nurodys vietą. Šiuo metu svarbiausiu šios vietos akcentu yra 1973 m. sukurta Teodoro Kazimiero Valaičio skulptūra „Vėtrungė“. Rajono kūrėjams iškėlus reikalavimą, kad skulptūra būtų dinamiška, T. K. Valaitis iš tiesų ją tokia ir sukūrė – pučiant vėjui „Vėtrungė“ juda.

„Erfurto“ interjeras, E. Šiško nuotr., 1972 m

- kas sieja Lazdynus su Vilniaus senamiesčio gynybine siena?
- kurie bruožai išskiria Lazdynus iš kitų miegamųjų rajonų?
- kurioje vietoje veikė vienas garsiausių to meto Vilniaus naktinių barų?

2 Alėja

54.675071, 25.213832

Esate pirmajame mikrorajone, nuo kurio ir prasidėjo visų Lazdynų statyba. Pirmieji naujakuriai dar pamena vieną kitą neilgai išstovėjusį buvusio kaimo medinį namą. Viena iš priežasčių, kodėl Lazdynai buvo apdovanoti premija, – tai pėsčiųjų alėjos. Jos suprojektuotos taip, kad žmonių nevargintų transporto triukšmas ir tarša, o plotis pritaikytas tikrai dideliame keliaujančių srautui. Šio, t. y. pirmojo mikrorajono alėja – plačiausia ir gražiausia, ja būdavo vedami užsienio svečiai. Senieji rajono gyventojai pamena, kad privalejo kruopščiai prižiūrėti savo namų išorę. Neleistina, kad koks vakarietis pamatytų balkone padžiautus įvairiaspalvius skalbinius (beje, turistai rajone paprastai lankydavosi darbo dienos metu, kai rajonas būdavo ištuštėjęs). Lazdynų triumfui įamžinti šalimais esančiame stačiakampiame gėlyne buvo padėtas akmuo su užrašu, skelbiančiu, kad Lazdynai pelnė Lenino premiją. Nors lentelės ir nebėra, akmuo vis dar savo vietoje. Greta riogsantis aukštas namas primena, kad Lazdynuose 1969 m. atsirado pirmųjų Vilniuje blokinių dvylikaaukščių namų. Prie alėjos taip pat yra

buvusi parduotuvė „Riešutas“, o kitapus tako 1971 m. pastatyta Lazdynų vidurinė mokykla, kurios kieme 1979 m. buvo kuriamas garsusis to meto filmas vaikams „Elektroniko nuotykių“. Pompatikos kupinų pagiriamųjų žodžių anuomet sulaukė ir akmeninės atraminės sienelės, jos buvo laikomos kūrybišku reljefo tvarkymo sprendimu. Tiesa, vėliau išaiškėjo, kad joms buvo panaudotos sunaikintų žydų kapinių paminklinės plokštės.

3 „Minties“ gimnazija

Erfurto g. 23
54.67656, 25.203771

Daugelis sovietmečio švietimo įstaigų buvo statomos pagal tipinius projektus. Vis dėlto tokiam išskirtiniam rajonui kaip Lazdynai sumanyta sukurti tikrai savitą mokyklą. Ją ėmėsi projektuoti jaunas architektas Česlovas Mazūras, o pastatų brėžiniai virto 1974 m. Už šią 1 300 vietų vidurinę mokyklą Č. Mazūras 1977 m. net pelnė Komjaunimo premiją. Kuo gi ji išskirtinė? Mokykla pastatyta iš standartinių konstrukcinių elementų, tačiau kūrybiškai panaudoti reljefo nelygumai suteikė jai originalią išvaizdą. Pastatą sudaro keturi dviejų aukštų mokymo blokai,

4 Monolitai

Architektų g. 67
54.680214, 25.208819

Kai daugiabučių statybose įsitvirtino 5, 9 ir 12 aukštų namai, rajonų panoramas imtasi pildyti naujais akcentais – bokštiniais monolitinio keramzitbetonio namais. 1978 m. Lazdynuose prasidėjo pirmųjų Lietuvoje šešiolikaaukščių (nors aukštų galima suskaičiuoti ir 17) namų konstravimo darbai. Vieta jiems buvo numatyta dar 1966 m. Lazdynų projekte, tačiau tik po dvylikos metų šie milžinai iš tiesų pradėjo kilti. Pirmojo „dangoraižio“ statybos sulaukė neeilinio dėmesio – aikštelę lankė ne tik statybininkai ir projektuotojai, bet ir smalsūs vilniečiai. Šiaurės vakarinėje rajono dalyje per kelerius metus pastatyti penki architekto Č. Mazūro ir J. Rusteikos sukurti vadinamieji „A“ tipo monolitiniai namai. Jie Architektų gatvėje pažymėti 55, 59, 65, 67, 112 numeriais. Seniausias

Dainininkas Viktoras Malinauskas apie „Erfurtą“:
„Užsieniečiams reikėjo parodyti, kad ir mes turime tikrą naktinį barą su gera programa. O anuomet programa tikrai buvo gera.“

5 Šv. Jono Bosko bažnyčia

Erfurto g. 3
54.678945, 25.211319

Savo atsiminimuose a. a. rajono architektas V. Čekanauskas mini, kad Lazdynai turėjo viską, išskyrus bažnyčią. Sovietiniais metais jis slapčia vylėsi, kad, pasikeitus politinei aplinkai, galės suprojektuoti ir ją. Lietuvai tapus nepriklausomai, tokia galimybė atsirado: pirmiausia 1990 m. įsteigta Šv. Jono Bosko parapija. Ji aptarnaujantys vienuoliai saleziečiai 1993–1995 m. pastatė koplyčią (pietvakarinis pastatas). Kol buvo statoma bažnyčia, pamaldos vyko Lazdynų mokyklose, o šiltnuorių metų laiku mišios aukotos pievoje prie kryžiaus. 1996 m. pašventinta vieta ir pagal V. Čekanausko projektą pradėta statyti bažnyčia. 2000–2001 m. buvo baigta statyba ir aukojamos pirmosios

išdėstyti terasomis, juos jungia triaukštis bendrųjų patalpų blokas. Reljefiškumas ypač išraiškingai atspindi mokyklos interjerą. Išorės puošybai panaudotas raudonų plytų mūras ir pilkas tinkas (po renovacijos kiek pasikeitė). Sovietmečio fotoalbumuose buvo populiarios nuotraukos su apskritomis mokyklos kiemo aikštelėmis. Beje, tokie pat originalūs ir apskritos formos garažų masyvai, susispietę prie gyvenamųjų namų.

ir sulaukęs daugiausia dėmesio yra 67-asis namas – jis ir yra tas pionierius. Dėl išraiškingų terasų šis penketukas buvo ekspresyvesnis už vėlesnius „B“ tipo šešiolikaaukščius „brolius“, pastatytus kitapus Laisvės prospekto (Architektų g. 77, 79, 91, 184). Lazdynų monolitai vieniems yra gražūs, kitiems – atgrasūs, tačiau jie neabejotinai tapo nauju Vilniaus horizonto akcentu, pasitinkančiu iš Vakarų į miestą atvykstantį svečią. Ant viršutinių šių pastatų techninių aukštų ilgą laiką net puikavosi didžiuliai reklaminiai skydai su Vilniaus centrinės universalinės parduotuvės ir Vilniaus namų statybos kombinato logotipais.

Monolitis namas

mišios. Stačiakampė varpinė – tai architekto replika į jam imponavusių Lietuvos medinių bažnyčių varpines. Šventovėje telpa iki 900 žmonių vienu metu. Saleziečių prašymu buvo įrengta sporto salė ir laisvalaikio erdvių, rengiamos stovyklos – taip į bažnyčią siekiama pritraukti jaunų lazdyniečių (saleziečių ordinas ir jų įkvėpėjas Šv. Jonas Boskas (1815–1888) žinomi kaip jaunimo globėjai). Bažnyčios chore dainuoja estrados primadona Nijolė Ščiukaitė, kartais ji gieda ir solines giesmes.

6 Eugenijos Šimkūnaitės skveras

54.678444, 25.213815

Įprasta girdėti apie žiniuonius ir žolininkus, gyvenančius kaimiškose Lietuvos vietovėse. Vis dėlto sostinė taip pat turėjo savąją žiniuonę, beje, vieną garsiausių ir įtakingiausių Lietuvoje, – tai Eugenija Šimkūnaitė (1920–1996). Svarbu paminėti, kad ji buvo ne tiesiog augalų rinkėja, o habilituota biologijos mokslų daktarė, gerbiama farmacinių pasaulyje. „Tetą Dilgėlę“ galėjai sutikti Lazdynų apylinkėse renkančią vaistažoles, o atpažinti buvo lengva iš jos išskirtinės aprangos – kerų, vyriško švarko ir beretės. Pasak gyventojų, E. Šimkūnaitė net „išpranašavo“ televizijos bokšto vietą, kai toje dar tuščioje pievoje rinko vaistažoles ir būsimajam Karoliniškių rajono kūrėjui Kazimierui Balėnui

Paminklinis akmuo E. Šimkūnaitėi

„Statybininkas“

7 „Statybininkas“

54.679277, 25.214245

Kirsdami požeminę perėją su veikiančiais maisto produktų kioskeliais patenkate į IV Lazdynų mikrorajoną. Čia keliautoją pasitinka, ko gero, viena seksualiausių Vilniaus skulptūrų – „Statybininkas“. 1980 m. erdvę tarp namų papildžiusį Antano Dimžlio kūrinį tiek gyventojai, tiek oficialioji literatūra vadina dvejopai – tiek „Darbininku“, tiek „Statybininku“. Akmenyje atvaizduotas ekspresyvus vyras primena, kad Lazdynams šlovę pelnė ne tik projektuotojai, bet ir statybininkai.

„Statybininkas“

8 Lenkti namai

Architektų g. 89
54.681838, 25.212476

Lazdynuose gausu paprasto žmogaus akiai nepastebimų elementų, kurie taip pat svariai prisidėjo prie rajono išgarsėjimo. Vienas charakteringiausių jo bruožų – tai buku kampu laužti pailgi blokiniai penkių aukštų namai. Tai buvo dar vienas sprendimas, kuriuo architektai bandė susidraugauti su kalvotu vietovės reljefu. Kampo vietoje esančiuose butuose yra trapecijos formos nestandartiniai kambariai. Ši ir kitos Lazdynuose taikytos modifikacijos reikalavo labai daug statybininkų pastangų, todėl tarp jų ir architektų nuolat virė ginčai. Galų gale laimėjus įdomesnei minčiai, Lazdynuose atsirado įvairesnių namų nei

stačiakampės dėžutės. Lenkti namai ypač išsiskiria stebint miesto panoramą iš televizijos bokšto. Žiūrint nuo žemės Lazdynų vizitine kortele galima laikyti monolitinius bokštus, o iš viršaus – neabejotinai šiuos penkiaaukščius.

Lenkti namai

9 „Rytas“

54.68288, 25.21318

Šioje rajono dalyje pagrindiniu prekybos ir paslaugų centru buvo įstaiga ne itin originaliu pavadinimu „Lazdynai“. Čia, be parduotuvių, taip pat veikė kavinė ir alaus baras, tačiau, priešingai nei „Erfurte“, jie prabanga nespindėjo. Išgėrę baro lankytojai mėgo gądinti greta stovinčią Gedimino Karaliaus skulptūrą „Rytas“ – tai laužydavo arkliui kojas, tai žmogui ant užpakalio ką nors prikeverzodavo. Bėda buvo ta, kad iš pradžių skulptūra stovėjo ant žemo betoninio pagrindo, tačiau po nesiliaujamų vandalizmo aktų 1983 m. Henrikas Šilgalis skulptūrai pritaikė gerokai aukštesnį, niekdiams neįveikiamą postamentą. „Arklys“, kaip jį vadina lazdyniečiai, buvo populiarius sovietmečio leidiniuose apie miestą ir net pagrįstai vadintas naujojo Vilniaus simboliu. Tai viena ryškiausių to meto skulptūrų, elegantiškai atrodančių ir šiandien.

„Rytas“

Gediminas Karalius apie rajono simboliu tapusią savo skulptūrą: „Man „Rytas“ buvo tarsi istorinio įvaizdžio tąsa ir savęs susiejimas su gentimi, tauta, bet vaizdavau ne Vyty, o tuometę Lietuvos būseną. Žirgo judesys ekspresyvus, o faktūra – su nuospaudomis, nelygumais, gumbais, žaizdomis. Ne galva, o kaukolė. Bet pirmo įspūdžio – polėkio užteko, kad būtų galima pridengti mano sumanymą. Siluetu ir povyza jis tikrai džiaugsmingas – daug žadančio rytmečio nuotaikos.“

10 Plikakalnio atodanga

54.684513, 25.22361

Viena iš priežasčių, kodėl Lazdynai pelnė šlovę, – tai draugiškas sugyvenimas su gamta. Užuo kardinaliai keitę reljefą ir kirtę senus medžius, projektuotojai numatė palikti daug žalių salelių. Dalyje rajono jos teikia atgaivą ir šiandien. Vis dėlto pats įspūdingiausias gamtinis objektas rajone yra

Plikakalnio atodanga. Tai antroji pagal aukštį mūsų šalyje atodanga, ji siekia 58 m (aukščiausia – Pūckorių yra 65 m). Nuo šios vietos ne tik atsiveria žavūs Vilniaus vaizdai, tačiau ir prasideda įspūdingi Karoliniškių kraštovaizdžio draustinio takai, vedantys iki pat miesto centro.

Tradicinės šventės rajone:

- kasmet Neries pakrantėje už „Litexpo“ su muzika, poezija ir šokiais švenčiamos **Joninės**
- Lazdynuose esančiuose parodų rūmuose „Litexpo“ kasmet vyksta tarptautinė **Vilniaus knygų mugė**, parodos „**Resta**“, „**Adventur**“, „**Vaikų šalis**“ ir kt.
- kasmet Muziejų naktį (gegužės mėn.) duris atveria Eugenijos Šimkūnaitės memorialinis butas-muziejus

Vilniaus mieste įrengtos pasivaikščiojimo trasos. Kviečiame jas išbandyti!

Daugiau informacijos rasite svetainėje <http://vilniuskojoms.lt>

Lazdynai

www.neakivaizdinisvilnius.lt

Neakivaizdinis
VILNIUS

Neakivaizdinis
VILNIUS

Domina kiti rajonai? Ieškokite apie juos išleistų lankstinių ten pat, kur radote šį.

Projektą įgyvendino: Vilniaus miesto savivaldybės administracijos Užsienio ryšių ir turizmo skyrius
Maršrutą sudarė: „Gatvės gyvos“
Dizaino sprendimai: „FOLK“

© Vilniaus miesto savivaldybė 2019 © „Gatvės gyvos“ 2019 © „FOLK“ 2019